

KOMUNITNÍ KNIHOVNA VE VSETÍNĚ – PROGRAMY A PROJEKTY

Helena Gajdušková, Masarykova veřejná knihovna Vsetín

V současné době jsou to již skoro tři roky, co se díky šťastným okolnostem a velkému úsilí celého týmu podařilo přestěhovat vsetínskou knihovnu do nových prostor. Novou knihovnu jsme jednoznačně začali profilovat jako komunitní knihovnu rodinného typu. Dali jsme jí do vínku mnoho vizí, mnoho rolí, které by měla plnit, mnohé naděje a očekávání nás knihovníků i čtenářů. Chtěli jsme, aby propojovala roli knihovnickou, informační a komunitní.

O modelu komunitní knihovny a její konečné podobě se dlouze mezi zaměstnanci a vedením diskutovalo. Přestože má knihovna bezpochyby jedinečné předpoklady ke komunitní roli ve společnosti, měla by stále zůstat hlavně místem, kam lidé chodí načerpat vědomosti a chtějí se něčemu naučit, něco si přečíst. Tato dvě kritéria velmi často mohou, ale někdy nemusí jít ruku v ruce. Nalezení smyslu a vymezení pojmu „komunitní knihovna“ bylo zásadním přelomem v myšlení zaměstnanců knihovny. Po mnoha společných setkáních a vzájemné komunikaci jsme zformulovali Krédo zaměstnanců Masarykovy veřejné knihovny: důvěryhodnost, otevřenost, spokojenost všech obyvatel, zachování kvality tradičních funkcí knihovny (výpůjční a informační), knihovna má být místem setkávání.

Vybudování otevřené komunitní knihovny veřejnost uvítala. Dokazují to jak rostoucí statistické ukazatele – tj. rostoucí počet čtenářů, různorodost vzdělávacích, kulturních a komunitních aktivit i jejich návštěvníků, stoupající počet výpůjček, ale zejména vzrůstající náročnost uživatelů – nechodí si už „jen vypůjčit knížku“, ale tráví v knihovně daleko více času, relaxují, studují a také se hodně ptají – a tím nároky na knihovníky značně stoupají.

Práce v komunitní knihovně tak přináší pracovníkům velké uspokojení (veřejnost dává najevo svou spokojenost), ale také přináší větší nároky na osobní zaangažovanost v práci, kreativitu, komunikaci. To přináší zase nároky na vzdělávání knihovníků, kvalitní vnitřní komunikaci a motivaci pracovníků.

Při plánování a přípravě programové nabídky a projektů se snažíme vycházet jednak ze zájmu uživatelů, ale i z potřeb naší komunity a snažíme se také „číst znamení doby“, předjímat, o co bude zájem a co budou občané města Vsetína a okolí potřebovat.

V současné době na základě těchto našich zkušeností, znalosti místního prostředí i širšího kontextu vnímáme při tvorbě a realizaci programové nabídky následující priority:

- mezigenerační programová nabídka (děti, mládež, senioři, rodiny)
 - o snaha o zkvalitnění mezigeneračních vztahů v komunitě (výtvárné, řemeslné workshopy, předávání zkušeností a dovedností, podpora tradic a předávání rituálů a zvyků s nimi spojených – Vánoce, Velikonoce...), často s literárním doprovodem
- programy ve spolupráci se seniory a pro seniory
 - o spolupráce s dobrovolným týmem seniorů konzultantů
 - o tvorba programů pro seniory
 - o vlastivědné vycházky, komunitní akce, Den seniorů
- vzdělávací programy speciálně určené pro konkrétní cílové skupiny
 - o pro nezaměstnané
 - PC akreditované rekvalifikační kurzy
 - 40hodinové Základy práce s PC
 - 80hodinové Obsluha PC
 - Semináře s psychologem (motivace k práci, řešení osobní a rodinné situace)
 - o pro rodiče s dětmi
 - PC akreditované rekvalifikační kurzy
 - Semináře s psychologem (motivace k práci, řešení osobní a rodinné situace)
 - Komunitní aktivity
 - o pro seniory
 - Kluby (klub seniorů, Dámský klub, klub zrakově postižených seniorů)
 - Akademický rok pro seniory (moduly počítačový, zdravý životní styl, regionální, psychologie a trénování paměti)
 - Jednotlivé přednášky
 - Programy ve zvukové knihovně
 - o pro děti a mládež
 - doplňují školní učivo
 - relaxační
 - tvůrčí
 - na podporu čtení, čtenářství
 - specifické programy pro dospívající mládež
- akce pro veřejnost
 - o pravidelné čtvrtěční večery se širokou škálou témat (cestovatelské, regionální osobnosti, sport, literatura atd.)
- akce v partnerství (knihovna je partnerem akcí)

- Tříkrálový karneval, všechny kampaně zdravého města, Živý Betlém, Den Země, Valašské záření, Vsetínský krpec aj.

Na financování takto zaměřených programů hledáme finanční zdroje, např.: z Knihovny 21. století (Ministerstva kultury ČR) – projekty typu „V knihovně není nuda“ (literární projekty), „Knihovna bez bariér“ (pro zrakově postižené), „O poklad strýca Juráša aneb Na křídlech fantazie“ (literární soutěž pro děti), nebo z městských grantů (např. „Aktivní život seniorů v sídlišti Luh“, „Valašské Velikonoce, Kouzlo valašských Vánoc“, „Den pro seniory“, „Prázdninová knihovna“). Dalším zdrojem financování naší programové nabídky jsou také nadace a evropské zdroje, např. Grantové schéma Zlínského kraje, SROP 3.2, kde jsme uspěli s projektem „Masarykova veřejná knihovna jako instituce komunitních aktivit a celoživotního vzdělávání ve Vsetíně“. Konečným cílem tohoto projektu bylo vytvoření komunitní knihovny, která propojuje činnosti knihovnické s aktivitami podporujícími rozvoj místní komunity a integraci sociálně znevýhodněných osob. Aktivity byly zaměřeny především na počítačovou gramotnost, motivaci k práci a sociální a občanské dovednosti ve vztahu k nezaměstnaným, rodičům malých dětí a ohroženým dětem.

Projekt probíhal v letech 2006–2008 a byl mnohokrát prezentován.

Z Nadace Lívie a Václava Klausových jsme získali finance na realizaci oblíbených počítačových kurzů pro seniory („Senioři komunikují“).

Podrobněji bych se zmínila o projektu „Senioři v komunitní knihovně“, realizovaný v letech 2007–2008.

Projekt „Senioři v komunitní knihovně“

Nadace České spořitelny a Nadace Open Society Fund Praha vyhlásily v roce 2007 grantové řízení na téma „Senioři vítáni“ a Masarykova veřejná knihovna Vsetín se do něj přihlásila s projektem „Senioři v komunitní knihovně“. Cílem projektu je aktivizace seniorů, vytvoření nabídky pro uplatnění aktivních starších lidí Vsetínska a příprava takových podmínek, aby senioři zůstali co nejdéle činní a společnost tak mohla využít jejich bohatých profesních a životních zkušeností. Důležitým výstupem projektu je také zpracování Metodiky pro oslovování aktivních seniorů.

Díky projektu „Senioři v komunitní knihovně“ byl vytvořen Funkční tým složený z pracovníků knihovny a zástupců aktivních seniorů, jehož hlavním úkolem je mapování potřeb seniorů, návrhy konkrétních aktivit pro seniory a jejich realizace.

Významnou aktivitou, kterou projekt nastartoval, je především **Akademický rok pro seniory se čtyřmi moduly** (Počítačové kurzy, Psychologie a trénink paměti, Regionální tematika, Zdravý životní styl), **které pokračují**

i po ukončení projektu. Náplň všech modulů byla utvářena a konzultována s aktivním týmem seniorů.

Návštěvnost všech modulů byla vysoká. Na základě vyhodnocených dotazníků jsme si ověřili, že účastníkům vyhovuje jak obsahová náplň kurzů, tak i velmi příjemné prostředí knihovny.

Kurzů se zúčastnilo přes 106 seniorů. Projekt připravil půdu pro pravidelnou spolupráci s týmem aktivních seniorů, která pokračuje i po ukončení projektu.

Závěr

Nebylo snadné důvěryhodnou komunitní knihovnu vybudovat, není jednoduché dosažené výsledky udržet. K nejdůležitějším momentům patří vybalancovaná pozice knihovny jako centra literatury, četby, informací a vzdělání a pozice knihovny jako komunitního centra – přičemž je třeba si uvědomovat i vlastní limity a problémy (komunikace s nepřizpůsobivými občany a snaha o jejich integraci do společnosti, dospívající mládež jako náš neustálý „úkol“ – práce s dospívající mládeží vyžaduje neustálou změnu, kreativitu a hledání, nebo neustálá péče o uzavřená a projekty utužená partnerství, která umožňují knihovně maximalizovat dosah jejích aktivit).

A zdůrazněním významu partnerství v místní komunitě bych chtěla svůj příspěvek uzavřít: Původně jsme partnerství chápali spíše jako naši nabídku pro město a jeho instituce (nabídka akcí pro školy, besedy pro klubová uskupení, pro veřejnost atd.), kde na jedné straně byla „nabízející“ knihovna a na druhé „přijímající“ škola. V současné době jsme se posunuli ke skutečnému, mnohdy i smluvně formulovanému a lety a praxí prověřenému partnerství, kde dochází ke reálné dělbě práce, výborné komunikaci a často velmi přátelským osobním vazbám. Takto uzavřené a vyzkoušené partnerství nejen spolehlivě funguje, posunuje hranice knihovny do oblastí, kam bychom se jinak vůbec nedostali, ale přináší i radost a chuť jít do nových výzev a do nových projektů.